УДК: 94:327(5-11)"15/20"]:303.446.4](045)

https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-10(28)-1097-1108

Скрипник Олена Миколаївна кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методик навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 28, м. Умань, 20300, тел.: (098)765-64-51, https://orcid.org/0000-0003-1904-3468

САМОІЗОЛЯЦІЯ КРАЇН ДАЛЕКОГО СХОДУ У НОВИЙ ЧАС: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Анотація. У статті досліджено особливості перебігу політики самоізоляції країн Далекого Сходу у Новий час, а саме Китаю, Японії та Кореї. Визначено, що основними причинами проведення політики самоізоляції стали: активна колоніальна експансія західноєвропейських держав, що активізувалася після завершення періоду великих географічних відкриттів, чутки про яку дійшли до Азії, тож тріада далекосхідних країн перейшла до життя за принципом автаркії, обмеживши контакти із зовнішнім світом; намагання втримати існуючий порядок в державах, особливо при змінах влади, адже втручання іноземних сил могло порушити намічену траєкторію; економічною причиною стало бажання попередити відтік грошей, ресурсів та населення до західноєвропейських держав.

Здійснено порівняння політики самоізоляції для цих трьох країн. З'ясовано, що спільними для Японії, Китаю та Кореї стали види й методи проведення політики самоізоляції, що включали в себе заборону, а швидше введення жорстких обмежень в зовнішній, а саме морській торгівлі; заборону іноземцям відвідувати зазначені держави, а місцевому населенню – контактувати з чужинцями; гоніння на місіонерів і громадян, що сповідували й пропагували іноземні релігії.

Зроблено висновок про те, що серед ідеологічних основ, що були закладені в основу самоізоляційної політики держав Далекого Сходу, слід назвати релігійну та національну нетерпимість; підвищення податків для населення через відсутність фінансових вливань шляхом зовнішньої торгівлі; затвердження на державному рівні традиційної релігії (конфуціанство в Китаї та Кореї, синтоїзм в Японії) як основної форми світогляду всіх підданих; здійснення зовнішніх торгових зносин лише через спеціально визначені органи й фірми.

Під час дослідження перебігу самоізоляції країн Далекого Сходу та процесу їх відкриття, було з'ясовано місце європейських держав у політич-

ному житті Японії, Китаю та Кореї. Крім колонізації й економічного підкорення, європейці познайомили жителів Азії з технічним прогресом, новими видами озброєнь та демократичними цінностями, що яскраво простежується на прикладі Японії, в якій після «відкриття» і повалення сьогунату постала конституційна монархія.

Ключові слова: самоізоляція, Імперія Цин, Японія, Корея, Новий час, Далекий Схід, «відкриття країни».

Skrypnyk Olena Mykolaivna Candidate of Historical Sciences, Associate docent of world history and methods of teaching, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, 28 Sadova Street, Uman, postal code 20300, tel.: (098) 765-64-51, https://orcid.org/0000-0003-1904-3468

SELF-ISOLATION OF THE COUNTRIES OF THE FAR EAST IN THE NEW TIME: COMPARATIVE CHARACTERISTICS

Abstract. The article examines the peculiarities of the course of the self-isolation policy of the countries of the Far East in modern times, namely China, Japan and Korea. It was determined that the main reasons for the self-isolation policy were: the active colonial expansion of Western European states, which intensified after the end of the period of great geographical discoveries, rumors of which reached Asia, so the triad of Far Eastern countries moved to life according to the principle of autarky, limiting contacts with the outside world; efforts to maintain the existing order in the states, especially during changes of power, because the intervention of foreign forces could disrupt the planned trajectory; the economic reason was the desire to prevent the outflow of money, resources and population to Western European states.

A comparison of self-isolation policies for these three countries was made. It was found out that Japan, China and Korea shared the types and methods of self-isolation policy, which included the prohibition, the introduction of strict restrictions on foreign, namely maritime trade; banning foreigners from visiting the specified states, and the local population from contacting foreigners; persecution of missionaries and citizens who professed and propagated foreign religions.

It was concluded that religious and national intolerance should be mentioned among the ideological foundations that were laid at the basis of the self-isolation policy of the countries of the Far East; an increase in taxes for the population due to the lack of financial infusions through foreign trade; approval at the state level of traditional religion (Confucianism in China and Korea, Shintoism in Japan) as the main form of worldview of all subjects; carrying out external trade relations only through specially designated bodies and firms.

During the study of the course of self-isolation of the countries of the Far East and the process of their opening, the place of European states in the political life of Japan, China and Korea was clarified.

Keywords: self-isolation, Qing Empire, Japan, Korea, New times, Far East, «discovery of the country».

Постановка проблеми. Нова хвиля цікавості до історії та культури країн далекосхідного регіону викликана випереджаючим економічним розвитком сучасних Китаю, Японії та Республіки Корея (Піденна Корея). Країни Далекого Сходу є великими політичними гравцями на міжнародній арені, вплив яких з часом лише посилюється. Ці держави, серед яких Південна Корея, що є однією з чотирьох славнозвісних «азійських тигрів», завдяки безпосередньому впливу європейських колонізаторів стали втіленням наукового-технічного і технологічного прогресу, країнами з передовою економікою.

Проте в історії цих країн був період коли не відбувалось бурхливого економічного чи науково-технологічного розвитку, а навпаки, дані країни обмежили свої торгівельно-економічні відносини із країнами Західної Європи, проголосивши режими самоізоляції.

Характеристика політики самоізоляції країн Далекого Сходу сприятиме ширшому висвітленню питання формування засад зовнішньої політики, що були сформовані на цих територіях у період з XVII до початку XX століття і суттєво вплинули на формування підвалин сучасного зовнішньополітичного вектору Китаю, Японії і обох Корей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Політика самоізоляції держав Далекого Сходу є актуальною темою досліджень для українських та зарубіжних науковців, які вивчають як культурно-історичні, так й економічні аспекти цієї проблеми. Питання самоізоляції Японії розкрите в працях Ю. Голубничої [2] та Г. Ляшевської [5]. Серед зарубіжних науковців, що в своїх роботах торкалися політики самоізоляції Китаю, Японії та Кореї, слід виділити: Р. фон Глана [9], Г. ван Оппен Арданаса [1], Г. Кеннона [12], Р. Крюгера [4], М. Хьончіна [8], Дж. Л. Мак-Клейна [11].

Мета статті полягає в тому, щоб комплексно дослідити та порівняти особливості самоізоляційної політики країн Далекого Сходу в Новий час.

Виклад основного матеріалу. Самоізоляціонізм є явищем протилежним до політичного ізоляціонізму, адже застосовується державою, щоб ізолювати себе від зовнішнього світу. Причинами такої державної політики слугують ті ж, що і при політичному ізоляціонізмі – несхвалення зовнішньополітичних кроків конкретної держави світовим співтовариством, що змушує її діяти наввипередки і обмежувати зовнішні контакти, або ж бажання не допустити

культурну й економічну експансію інших держав, що яскраво простежується у політиці тоталітарних, комуністичних, деспотичних держав.

Самоізоляціонізм – процес двосторонній. З одного боку він полягає у відмові іншим державам, інтернаціональним корпораціям та фінансовим установам у праві впливати на внутрішню ситуацію в країні, з іншого – у невтручанні у внутрішні справи інших сторін [1]. Тобто держава, що самоізолюється, не тільки не дозволяє іноземним державам і установам втручатися у власну політику та економіку, а й сама не втручається у справи інших держав і не бере участі в міжнародному житті, нерідко забороняє присутність іноземних громадян на своїй території. Державна самоізоляція як історичний феномен сформувалася на Далекому Сході, а саме в Китаї, Японії та Кореї. До речі, північна частина останньої, що зараз відома під назвою Корейська Народно-Демократична Республіка (Пук Чосон), не тільки успадкувала традицію самоізоляції, а й додала до неї запозичення радянського феномену «залізної завіси» і трансформувала традицію у власний різновид сучасної азійської соціалістичної державної самоізоляції.

В даному дослідженні саме далекосхідні країни вважатимуться першовідкривачами політики державної самоізоляції, що представлена, зокрема, термінами «хайцзинь», «сакоку» та політичним курсом правителів Великого Королівства Чосон.

Першопрохідцями у сфері державної самоізоляції були китайці, які ще в другій половині XIV століття зробили перші спроби ізолюватися від світу, зупинивши морську торгівлю.

Передвісником зовнішньополітичного курсу «хайцзінь» («закриті моря») в Китаї, що досягла розквіту в XVI столітті, була політика першого імператора династії Мін Чжу Юаньчжаня, який, прийшовши до влади в 1368 р. під храмовим ім'ям Тай-цзу, припинив заморську торгівлю, вважаючи її непотрібною для аграрної китайської економіки. Для підтримки власних ремесл та внутрішньої торгівлі зобов'язав кожного селянина засаджувати половину землі технічними культурами [13, с. 77]. В 1371 р. імператор видав заборону на море, за якою, вся зовнішня торгівля мала здійснюватися лише офіційними «місіями з данини» [9, с. 116].

Під час правління всіх імператорів династії Мін сфера зовнішньої торгівлі стала виключно прерогативою держави. Під кінець правління Мінської династії Китай взяв курс на ізоляціоністську політику, що відобразилася в чисельних законах, зокрема в обмеженнях щодо будівництва нових кораблів. До 1567 р. в Китаї проводилась політика суворої заборони приватної морської торгівлі – «hai jin», а уся зовнішня торгівля проводилась владою у вигляді обміну підношень з іноземними партнерами.

В'їзд іноземців – приватних осіб був заборонений, жорстко контролювалося прибуття купців і дипломатів. Караванна торгівля з Росією через монгольські степи суворо регламентувалася. Була обмежена зовнішня торгівля через Макао. З 1725 р. у цей порт щорічно могло заходити лише 25 іноземних кораблів, а з 1732 р. було встановлено контроль за кожним таким судном. Обмеження наростали як в морській, так і в сухопутній торгівлі.

Цинська династія (1616-1912 рр.) продовжила політику заборони морської торгівлі і у 1757 р. китайський імператор Айсінгьоро Хунлі, який правив під ім'ям-гаслом Цяньлун («непохитне і славетне») здійснив фактичне «закриття» країни від зовнішнього світу, адже здійснюючи політику ізоляції країни від небажаних зовнішніх впливів, він забороняє в'їзд до імперії приватним іноземцям, обмежує та суворо регламентує обсяг і ціни в караванній торгівлі, і нарешті «закриває» майже всі порти, через які велася торгівля із європейськими державами [7, с. 343].

Метою політики самоізоляції Китаю була боротьба з контрабандою, забезпечення спокою в країні, запобігання піратству. Втім, крім цієї першочергової мети, політика самоізоляції була покликана ще й законсервувати сталий розвиток китайського суспільства і зміцнити існуючий внутрішньополітичний порядок. Впродовж тривалого часу цинська влада прихильно ставилася до торгівлі із західноєвропейськими державами. На це впливав ще й той факт, що європейці продавали зброю Цинам під час підкорення Китаю. Чимало західних фахівців опинилися на службі при цинському дворі, також дозволено було проповідувати християнство єзуїтським місіонерам та францисканцям. При дворі католицькі місіонери були радниками, перекладачами, викладали «заморські науки». Проте довго такі відносини з іноземцями не проіснували. Єдиним портом для торгівлі з європейцями залишився порт Гуанчжоу, з імперії були вигнані всі католицькі місіонери, католицькі храми зачинилися, європейцям було заборонено вивчати китайську мову, а також селитися на прибережних островах. Крім запровадження безлічі заборон у торгівельних відносинах з європейцями, Цини значно обмежили економічні зв'язки з сусідніми державами – Росією, Кореєю, Японією і до XIX століття торгівля між ними майже припинилася [10, с. 475].

Англійці намагалися направляти свої посольства до Китаю, проте через відмову англійських послів кланятися китайському імператору, місії зривалися. Втім, як покаже час, англійці були доволі цілеспрямованими в питанні досягнення мети і доволі цинічними у використанні засобів її досягнення.

Політика хайцзінь стала важливою причиною технічного, економічного та культурного відставання Китаю від Заходу та створила свого роду «китайську стіну» між Цинською імперією і країнами Європи, які швидко розвивалися. Поступово слабшали також і оборонні можливості імперії, хоча це проявилося лише у середині XIX ст. [13].

Така політика Китаю перешкоджала торговельним інтересам могутніх на той час Британської імперії та Франції. Це призвело до двох Опіумних війн, після поразки в яких Китай відкрив для зовнішньої торгівлі свої порти та надав британцям і французам торговельні концесії в Шанхаї [3, с. 211].

Причинами й передумовами самоізоляційної політики Китаю за часів династії Цин стали:

- бажання попередити колонізацію власної держави західноєвропейським партнерами, які, як вказано вище, були радниками при дворі, постачальниками зброї, а також активними проповідниками християнства, і в будь-який момент могли перетягнути на себе ковдру, почавши диктувати власні правила життя в Китайській державі;
- актуальною залишалася проблема піратства, особливо японських «вако», яке в цей час переживало період розквіту;
- представники династії переслідували мету зосередити у власних руках усю повноту влади, націоналізувавши всю іноземну торгівлю;
- шляхом скорочення доходів приватних торгових домів, уряд зміг би попередити виникнення олігархії, представники якої, теоретично, могли посягати на владу в державі.

Отже, нижньою хронологічною межею політики самоізоляції Китаю можна вважати 1371 р., коли вперше була заборонена морська торгівля. Розквіт політики настав у 1757 р., коли країна повністю закрилася від зовнішнього світу. Верхня хронологічна межа політики «хайцзінь» – 29 серпня 1842 р., підписаний в цьому році Нанкінський договір остаточно скасував політику «закритих морів», адже дозволив англійським купцям вільно торгувати в п’яти портах і передавав Гонконг у «вічне користування» Англії [7, с. 344].

Від китайських «закритих морів» рухаємося далі на Схід до японської «країни на замку». «Сакоку» («країна в ланцюгах», «країна на замку») – термін, яким позначають політику самоізоляції Японії і цілу епоху, протягом якої вона тривала. Перші тенденції часткової ізоляції почали простежуватись ще за правління Тойотомі Хідейосі. У червні 1587 р. він заборонив приймати християнство великим феодалам та наказав усім місіонерам впродовж 20 днів покинути країну.

Тойотомі Хідейосі був ревним поборником широких економічних та культурних контактів та зв'язків із європейськими країнами. Він чудово розумів значення зовнішньої торгівлі як важливого інструмента економічного зростання нової централізованої держави.

Але вершини політика самоізоляції досягла зі створенням третього сьоґунату Токуґава [7, 230]. Зваживши усі «за» і «проти», у 1612 р. Токуґава Іеясу видав указ, що поставив християнство поза законом, а у 1614 р. були

заборонені усі іноземні релігії, всі місіонери мали покинути країну. Християнська «згубна віра», йшлося в його декреті, вчить людей «заперечувати урядові постанови, брехати на синто, ганьбити правдивий закон, руйнувати справедливість, спотворювати чесноту…» [9, с. 26].

Під час правління Токугави Іеміцу з 1624 по 1636 рр. було видано ряд указів, що обмежували зв'язки Японії з європейцями. У 1624 р. було заборонено в'їзд іспанців, в 1639 р. з Японії були вигнані португальці, вести торгівлю дозволялося лише китайцям та голандцям.

Після 1639 р. Токугавська Японія остаточно завершила перехід до політики самоізоляції від зовнішнього світу, який тривав майже двісті років (етап тотальної самоізоляції) і завершився в 1854 р., коли вона уклала нерівноправні договори з європейськими державами.

Політика самоізоляції Японії мала дещо схожі причини та методи її ведення, що і в Китаї. Однією з найголовніших причин введення політики «сакоку» стало поширення на території Японії християнства, принесеного європейцями, що не тільки мали змогу торгувати на японських островах, а й селитися і вести активну культурну експансію.

Географічна ізоляція країни в поєднанні з іншими факторами мала неоднозначні наслідки в різних сферах і на різних етапах історії японського суспільства: вона могла бути сприятливою і несприятливою, добровільною або вимушеною, тривалою і короткочасною, частковою або повною. Фактор географічної ізоляції міг враховуватися і використовуватися в тій чи іншій мірі різними силами як в самій Японії, так і поза нею для досягнення певних завдань [12].

В історіографії період сакоку трактують по-різному. Американський історик Дж. Холл виокремлює такі причини «закриття» країни:

- намагання встановити внутрішньо-політичну стабільність;
- бажання володіти монополією в областях заморської торгівлі;
- страх перед християнством [7, с. 232].

За часів сьогунату Токугава була заборонена місіонерська католицька діяльність, ввезення іноземних книг, а також несанкціонований виїзд японців за кордон. У 1633, 1636 і 1639 роках було видано три укази про «закриття країни», які ініціювали так звану політику «сакоку». Під страхом смерті було заборонено в'їзд іноземців, виїзд японців і будівництво великих суден. З 1641 року відбувалась обмежена торгівля з Китаєм і Нідерландами, що була дозволена лише в Нагасакі. Ці укази стали початком суворої ізоляції Японії від європейських країн [6, с. 204].

Головною ціллю політики самоізоляції Японії дослідники називають консервацію вже існуючих порядків, обмеження втручання інших держав, як

в зовнішню, так і в внутрішню політику. Найдоцільнішим способом відгородити країну від впливу, в більшій мірі, західних держав була заборона на морську торгівлю [11].

Отже, нижня хронологічна межа політики самоізоляції Японії – 1587 рік, коли з'явилися передумови майбутньої політики періоду «сакоку». Верхня хронологічна межа – 1854 р., час так званого «відкриття» Японії американцями та європейцями і підписання кабальних для японців торгівельних договорів.

У Королівстві Чосон політика самоізоляції була запроваджена 1637 р. За королівським указом під страхом смерті всім корейцям заборонялися виїзд за кордон і будь-які контакти з іноземцями. Всі порушники закону з числа підданих підлягали страті, а іноземцям, які наважувалия порушити цю заборону, загрожували або безжалісна смерть, або довічне ув'язнення. Усіх мешканців приморських територій переселили у внутрішні райони півострова, кораблі демонтували. Лише з Японією та Китаєм торгівля продовжувалася в мізерних масштабах та суворо регламентувалася державою [6, с. 149].

Самоізоляція Кореї під час правління династії Чосон була викликана дещо іншими причинами, ніж в попередніх двох держав, а саме вона була викликана китайською агресією, яка призвела до встановлення китайської зверхності над королівством, з чим правителі останнього змирилися, проте не дозволили іноземцям, в тому числі і китайцям, втручатися у внутрішні справи держави, запровадивши політику самоізоляції.

Після програшу корейців в Другій маньчжуро-корейській війні у 1637 році, і їхньої капітуляції 11 лютого 1637 року, ван Інджо підписав з маньчжурами мирний договір, який не тільки закріплював за Чосоном статус васала Цинів, а й зобов'язував допомагати маньчжурам завойовувати весь Китай та значно обмежував зовнішні зв'язки Кореї. Зовнішня торгівля Чосону відбувалася лише з самими маньчжурами та японцями [8, с. 39].

Настільки грізні прояви зовнішньої небезпеки, від якої й надалі не було гарантій вберегтися, породили у корейського уряду ілюзію, що можна зберегти країну і свою владу над нею, відмежувавшись від усього оточуючого світу. З цією метою населенню під страхом смерті заборонялося вступати в контакти з іноземцями; з побережжя виселили жителів і розставили там пости, які слідкували за тим, щоб до корейських берегів не підходили іноземні кораблі; на верфях не дозволялося будувати судна далекого плавання, рибалкам – відпливати далеко в море [10].

Самоізоляція Чосону тривала до 1876 р. Під кінець періоду самоізоляції в країні великої популярності набула течія «сірхак» («за реальні науки»), ідеологи якої були прихильниками «відкриття» країни і групувалися навколо королеви Мін. Прийшовши до влади, кліка Мінів вирішила відійти від тевонгунівської політики жорсткої самоізоляції, мріючи провести ефективну

модернізацію Чосону за прикладом Японії. Для цього у вересні 1875 р. Міни розпочали офіційні переговори з Японією щодо можливого відновлення дипломатичних стосунків, проте офіційний Токіо справедливо розцінив це як ознаку слабкості свого сусіда.

Вже у жовтні 1875 р. замість дипломатичної місії в гирло р. Ханган (на якій стоїть столичний Сеул) увійшла японська військова ескадра з 800 десантниками на борту. Інтервентами керував генерал Курода, а оформляв договори дипломат Іноуе Каору і цей дует виявився надзвичайно результативним. 26 лютого 1876 р. між Чосоном та Японією був підписаний нерівноправний для корейців Канхваський договір, який відкривав не лише шляхи вільної торгівлі для японців, а й дозволяв її громадянам пересуватися вглиб країни [6].

Канхваський договір символізував собою кінець епохи самоізоляції Кореї і викликав неоднозначну реакцію в суспільстві. Консервативно налаштовані конфуціанські науковці традиційної школи (Чхве Ікхьон Лі Мансок, Кім Бьонмун та ін.) і навіть значна частина студентства завалили уряд петиціями протесту, закликами до бойкоту іноземних товарів, гаслами «Геть іноземців!». Проте тиск інших держав змушував Чосон продовжувати політику поступового «самовідкриття» [8, с. 41].

Отож, в порівнянні з Японією та Китаєм, політика самоізоляції Чосону в першу чергу мала на меті закриття не від західних варварів, а від досить близьких і цивілізованих сусідів.

На перший погляд, три описані приклади державної самоізоляції мають різні причини та періоди виникнення і призвели до різних наслідків. Проте, існує фактор, що їх об'єднує – це особлива ментальна риса азійського далекосхідного світу, яку можна описати поняттями «імперська велич», «гордовитість», «самодостатність». Однак, цей фактор не був визначальним у політиці самоізоляції держав Далекого Сходу.

Основні методи, якими користувалися правлячі кола згаданих вище держав під час проведення політики самоізоляції це:

- заборона контактів з іноземцями і виселення останніх за межі країни;
- припинення або обмеження торгівлі із зовнішнім світом;
- заборона чужоземних релігій, в тому числі християнства;
- сувора державна регламентація ведення всіх торгівельних операцій.

Головною рисою азійського самоізоляціонізму є внутрішнє прагнення держави обмежити зв'язки із зовнішнім світом, що має різноманітні цілі:

- законсервувати існуючий лад всередині держави;
- попередити проникнення чужоземного культурного, економічного і, як наслідок, політичного впливу, що може призвести до колонізації;
- попередити втручання інших країн у внутрішні справи, задля того, щоб вони не заважали вести власну колонізаційну політику.

Говорячи про наслідки політики самоізоляції для цих країн, то самоізоляція країн Далекого Сходу у Новий час призвела до їхнього відставання в багатьох галузях, зокрема технічній й економічній, від європейських держав, що дало змогу останнім легко їх завоювати і диктувати власні умови їхнього подальшого існування.

«Відкриття» Китаю, Японії та Кореї показало наскільки успішно чи не успішно може розвиватися держава в умовах автаркії без зовнішніх запозичень. Всі три держави продемонстрували власну науково-технічну й технологічну відсталість у порівнянні з європейськими державами. Особливу перевагу європейці мали у питанні озброєння, що боляче било по східному імператорському самолюбству.

Причинами скасування політики самоізоляції з європейського боку стали пошук нових колоній, які можна було б використовувати і як територію для виробництва і як місце, де можна збувати власні товари, в яких, як ми пам'ятаємо, китайці, японці та корейці були не надто зацікавлені.

Держави Далекосхідного регіону були змушені скасувати політику самоізоляції не лише через власне технічне відставання, а й через суспільно-політичні проблеми – боротьба владних верхівок та негативні настрої обтяженого податками населення не сприяли консолідації суспільства, тож утримувати існуючий порядок в час, коли ззовні прориваються вороги, а всередині немає ладу – стало непосильним завданням для далекосхідної тріади.

Цинський Китай перетворився на напівколонію, позбувся деяких власних територій, погруз у внутрішній смуті, проте зміг вибратися зі складного становища й приміряв на себе роль колоніального хижака, а в сучасному світі досягнув висоти другої сходинки у світовій економіці.

Кращі справи були у японців. Роки ізоляції зміцнили дух японців, дозволили зберегти власну ідентичність. Хоча технічна відсталість від Заходу давалася взнаки, Японія не тільки не погрузла у внутрішній смуті, а й за доволі короткий час змогла скасувати для себе кабальні договори, нав'язані Заходом і стати в одну лінію з європейськими державами не лише в справах політичних, а й економічних.

Найгірші справи були в Кореї яка, відкрившись спочатку втратила власний суверенітет, а в подальшому була розділена на дві держави. Слабкий технологічний розвиток і кульгаючи економіка у порівнянні з найближчими сусідами, нескінченна боротьба за владу між придворними кліками і бажання попри все зберегти режим самоізоляції призвели до краху Великого Королівства Чосон.

Висновки. Отже, головною причиною політики самоізоляції країн Далекого Сходу стало бажання зберегти власну державність і її існуючий внутрішній порядок від зазіхань західноєвропейських держав у випадку Китаю

і Японії, та від власних сусідів у випадку Чосону. Крім того, політика обмеження зв'язків з іноземцями й заборона іноземних релігій мала б сприяти прийняттю й утвердженню нової маньчжурської династії у Китаї, яка намагалася закріпитися на щойно завойованій території. Японській державі, в якій влада перейшла до роду Токугава, політика ізоляції дозволила б не лише посилити свій вплив, а й зберегти культурні традиції народу. Королівство Чосон, що ввело політику самоізоляції одразу після зміни династії у свого сюзерена – Китаю, щойно оговтавшись від війни з цією ж династією – маньчжурами, прагнуло зберегти хоч якісь залишки власного суверенітету, адже васалом Корея була лише номінальним.

Література:

1. Габріель ван О. А. Від ізоляціонізму до військового експансіонізму та пацифізму. Аналіз стратегічної культури Японії в часі. *Академія*. 23.10.2017. URL: http://surl.li/nelhk
2. Голубнича Ю. Світанок та сутінки доби сакоку: сутність системи самоізоляції. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2014. Вип. 49. С. 229-234.
3. Килимчук А. А. Формування спеціальних економічних зон Китаю в контексті становлення політики відкритості. *Географія та туризм*. 2014. Вип. 27. С. 209-217.
4. Крюгер Р. Китай. История страны / Рейн Крюгер; [пер. Д. Воронина, Ю. Гольдберга; предисл. К. Королева. М.: Эксмо; СПб.: Мидгард, 2008. 544 с.
5. Ляшевська Г. І. Причини та наслідки політики «Сакоку» в Японії. *Сходознавство. Актуальність та перспективи* : тези доп. І Міжнар. наук.-метод. конф., Харків, 20 берез. 2020 р. Харків : ХНПУ, 2020. С. 203-205.
6. Пак С. Н., Ходжон Ч. Країнознавство: Зовнішня політика Кореї: навчальний посібник. Алмати: Центр кореєзнавства КазУМОіМ'Я. 2020. 228 с.
7. Скрипник О. М. Перша опіумна війна: початок занепаду могутності Імперії Цин. *Гуржіївські історичні читання*. 2014. Вип. 7. С. 342-345.
8. Хьончін М. Дослідження відносин між Кореєю та Японією в XV столітті. *Східний світ*. 2015 № 2 (87), С. 37-45.
9. Glahn von R. Fountain of Fortune: Money and Monetary Policy in China, 1000–1700, Berkeley: University of California Press, 1996. 408 p.
10. Hung H. Imperial China and Capitalist Europe in the Eighteenth-Century Global Economy. *Review (Fernand Braudel Center)*. 2001. № 24 (4). P. 473-513.
11. James L. Clain Mc. Japan a Modern History. W.W. Norton & Company, 2002. 724 p.
12. Kennan G. How Japan lost her chance in the Pacific. *The Outlook*. 1914. June 27. 556 p.
13. Zhao, Gang. The Qing Opening to the Ocean: Chinese Maritime Policies, 1684-1757, Honolulu: University of Hawaii Press, 2013. 312 p.

References:

1. Habriel′ van O. A. (2017) Vid izolyatsionizmu do viys′kovoho ekspansionizmu ta patsyfizmu. Analiz stratehichnoyi kul′tury Yaponiyi v chasi [From isolationism to military expansionism and pacifism. Analysis of Japan's strategic culture over time. Academy]. Akademiya. URL: http://surl.li/nelhk [in Ukrainian]
2. Holubnycha, Y.U. (2014) Svitanok ta sutinky doby sakoku: sutnist′ systemy samoizolyatsiyi [Dawn and dusk of the sakoku era: the essence of the self-isolation system]. Movni i kontseptual′ni kartyny svitu. Vyp. 49. S. 229-234. [in Ukrainian]

3. Kylymchuk, A. A. (2014) Formuvannya spetsial′nykh ekonomichnykh zon Kytayu v konteksti stanovlennya polityky vidkrytosti [The formation of China's special economic zones in the context of the development of the policy of openness]. Heohrafiya ta turyzm. Vyp. 27. S. 209-217. [in Ukrainian]

4. Kryuger, R. (2008) Kitay. Istoriya strany. M.: Eksmo; SPb.: Midgard,. 544 s. [in Russian]

5. Lyashevs′ka H. I. (2020) Prychyny ta naslidky polityky «Sakoku» v Yaponiyi [Causes and consequences of the "Sakoku" policy in Japan.]. Skhodoznavstvo. Aktual′nist′ ta perspektyvy. Kharkiv : KHNPU. S. 203-205. [in Ukrainian]

6. Pak S. N., Khodzhon C.H. (2020) Krayinoznavstvo: Zovnishnya polityka Koreyi [ountry Studies: Foreign Policy of Korea]: navchal′nyy posibnyk. Almaty: Tsentr koreyeznavstva KazUMOiM'YA. 228 s. [in Ukrainian]

7. Skrypnyk O. M. (2014) Persha opiumna viyna: pochatok zanepadu mohutnosti Imperiyi Tsyn [The first opium war: the beginning of the decline of the power of the Qing Empire]. Hurzhiyivs′ki istorychni chytannya. Vyp. 7. S. 342-345. [in Ukrainian]

8. Kh′onchin M. (2015) Doslidzhennya vidnosyn mizh Koreyeyu ta Yaponiyeyu v KHV stolitti [Study of relations between Korea and Japan in the 15th century]. Skhidnyy svit. № 2 (87), S. 37-45. [in Ukrainian]

9. Glahn von R. (1996) Fountain of Fortune: Money and Monetary Policy in China, 1000–1700, Berkeley: University of California Press, 408 p. [in English].

10. Hung H. (2001) Imperial China and Capitalist Europe in the Eighteenth-Century Global Economy. Review (Fernand Braudel Center). № 24 (4). P. 473-513. [in English]

11. James L. Clain Mc. (2002) Japan a Modern History. W.W. Norton & Company, 724 p. [in English]

12. Kennan G. (1914) How Japan lost her chance in the Pacific. The Outlook. 556 p. [in English]

13. Zhao, Gang. (2013) The Qing Opening to the Ocean: Chinese Maritime Policies, 1684-1757, Honolulu: University of Hawaii Press. 312 p. [in English]